

Marknadskontroll av ekodesign och energimärkning

Rapport av Energimyndighetens aktiviteter och utfall år 2014

ER 2015:10

Böcker och rapporter utgivna av Statens
energimyndighet kan beställas via
www.energimyndigheten.se
Orderfax: 08-505 933 99
e-post: energimyndigheten@cm.se

© Statens energimyndighet

ER 2015:10

ISSN 1403-1892

Förord

Ekodesign- och energimärkningsregelverken för energirelaterade produkter är gemensamma för alla EU-länder. Det innebär att samma krav gäller inom hela EU, vilket skapar lika villkor för alla europeiska tillverkare och återförsäljare.

Energimyndigheten är ansvarig för marknadskontroll av ekodesign- och energimärkningslagstiftningarna i Sverige. Marknadskontroll är den form av tillsyn, som avser just kontroll av produkter enligt tillämplig lagstiftning.

Energimyndigheten fastställer i slutet av varje år en marknadskontrollplan för nästkommande år. I denna plan fastställs vad som ska kontrolleras, och hur.

Denna rapport redovisar resultatet av myndighetens marknadskontroll år 2014. Syftet med rapporten är att synliggöra marknadskontrollen så att tillverkare, importörer, konsumenter och andra intressenter kan fortsätta upprätthålla en hög tilltro till regelverken. Utfallet av varje års marknadskontroll rapporteras också i myndighetens Årsredovisning, i en rapport till Marknadskontrollrådet samt under de senaste åren även till EU-kommissionen.

Energimyndigheten 2015-05-18

Anna Johansson
Enhetschef Resurseffektiva produkter

Karolina Petersson
Projektledare Marknadskontroll

Sammanfattning

Ekodesigndirektivet sätter minimikrav på energiprestanda hos produkter som omfattas av lagstiftningen och förbjuder försäljning av de mest energi- och resurskrävande produkterna på EU-marknaden. Energimärkningsdirektivet synliggör produktens energianvändning och underlättar för konsumenter som vill göra energismarta val. Energimärkningen är obligatorisk för de produktgrupper som är reglerade och är också gemensam för EU-länderna.

Energimyndigheten utför marknadskontroll av produkter som omfattas av ekodesign- och energimärkningslagstiftningarna i Sverige. Marknadskontrollen innebär att myndigheten kontrollerar att produkter som finns på marknaden uppfyller gällande krav avseende t.ex. teknisk prestanda och energieffektivitet och att de har den märkning och dokumentation som krävs. Myndigheten kan vidta åtgärder mot de ekonomiska aktörer vars produkter inte uppfyller ställda krav. I yttersta fall kan myndigheten besluta om försäljningsförbud för en produkt.

Under 2014 kontrollerade myndigheten 155 produkter avseende krav på ekodesign. Produkter som kontrollerades var bl.a. vitvaror, elektronik, lampor, uppvärmningsutrustning och elmotorer. 89 av dessa produkter testades i laboratorium. För övriga gjordes kontroll av tillverkarnas tekniska dokumentation mm. 83 av de 155 produkterna visade sig ha brister. Några brister var av mera allvarlig natur, t.ex. brister avseende energieffektivitet. 52 produkter uppvisade en teknisk prestanda som inte överensstämde med gällande krav. 40 produkter som inte uppfyllde gällande ekodesignkrav drogs tillbaka från marknaden då Energimyndigheten konfronterade ansvariga tillverkare och importörer. De flesta brister rörde dock krav på den tekniska dokumentationen eller andra administrativa krav. I dessa fall var ansvariga tillverkare och importörer oftast snabba med att åtgärda påtalade brister och Energimyndigheten kunde avsluta ärendena med administrativa anmärkningar.

Samtidigt genomfördes också 136 inspektioner utifrån energimärkningslagstiftningen. 72 kontroller gällde produktens energieffektivitet och överensstämmelse med övriga prestandakrav enligt energimärkningen. Bl.a. testades 60 produkter i laboratorium. Övriga kontroller gällde energimärkning i butik (34 butiker), i internetbutik (10 butiker) samt reklam (20 reklamblad). 32 (11+21) av de 136 inspektionerna visade på olika typer av brister (främst administrativa) och ledde till administrativa anmärkningar och krav på rättelse till ansvariga företag. 3 produkter drogs tillbaka från marknaden till följd av påtalade brister i energimärkningen.

Generellt sett så ser myndigheten fortfarande att många företag saknar tillräcklig kunskap om vissa eller ibland alla krav i de gällande regelverken. Detta gäller främst produkter som relativt nyligen har reglerats inom ekodesign- och energimärkningslagstiftningarna och framför allt de administrativa kraven som ställs i

lagstiftningarna (teknisk dokumentation, EG-försäkran om överensstämmelse mm.). Det är företagens ansvar att se till att produkter som sätts på EU-marknaden uppfyller all gällande lagstiftning och att energimärkningskrav uppfylls. Myndigheten ser dock att marknadskontrollinsatserna även fortsättningsvis bör kombineras med informationsinsatser gentemot berörda företag. Positivt är att dock att de allra flesta företag som myndigheten kommer i kontakt med är måna om att uppfylla gällande lagstiftning och snabbt rätta till identifierade brister.

Energimyndigheten deltar i ett antal nationella och Europeiska samarbetsprojekt inom marknadskontrollområdet. Syftet med samarbetsprojekten är att utveckla och stärka marknadskontrollen på olika sätt. I Sverige deltar myndigheten i Marknadskontrollrådet, en sammanslutning av 16 svenska marknadskontrollmyndigheter med ansvar för olika produktlagstiftningar. På nordisk nivå leder Energimyndigheten ett samarbetsprojekt mellan de nordiska ländernas marknadskontrollmyndigheter, Nordsyn. Ett liknande projekt pågår på europeisk nivå, Ecopliant, där Energimyndigheten också deltar. På EU-nivå finns även två administrativa samarbetsorgan för marknadskontrollmyndigheterna, ADCO Ecodesign och ADCO Energy labeling. Utöver detta har myndigheten fram till 2014 deltagit i ett industriinitierat projekt som utfört ett stort pan-Europeiskt test av tvättmaskiner, Athlete II.

Summary

The European Ecodesign Directive puts minimum energy performance requirements (MEPS) on products that are regulated and thereby prohibit sales of the most energy- and resource consuming products on the EU market. The Energy Labelling Directive on the other hand aims to help consumers to choose products which save energy and thus money. It also provides incentives for the industry to develop and invest in energy efficient product design.

The Swedish Energy Agency is the appointed market surveillance authority for ecodesign and energy labelling regulations in Sweden. The objective of market surveillance is to ensure that products placed on the market comply with applicable legislation. The Swedish Energy Agency checks products on the Swedish market regarding energy efficiency requirements and other technical requirements, as well as requirements on labelling and technical documentation. The authority can put sanctions on products that do not fulfil the requirements of the regulations. Under certain conditions, the authority can put a sales ban on products and manufacturers can be obliged to withdraw products from the market.

In 2014, the Swedish Energy Agency checked 155 products regarding ecodesign requirements, e.g. white goods, electronic household equipment, lamps, HVAC equipment and electric motors. 89 of these products were tested in laboratories according to harmonised standards. For the rest, the technical documentations were checked. 83 of the 155 products proved to be non-compliant in some way. 52 products showed a technical performance that did not comply with the applicable requirements. As the responsible manufacturers and importers of these products were confronted with the authority's test results, 40 opted to voluntarily withdraw the products from the market, i.e. the sales were stopped. The rest of the non-compliance found was related to the technical documentation or other administrative requirements. In the other non-compliant cases, the responsible manufacturers and importers were usually quick to correct identified deficiencies and the Swedish Energy Agency could close the cases with administrative remarks.

At the same time, 136 inspections based on energy labelling legislation were conducted. 72 of these controls applied to the technical characteristics of the products, e.g. compliance with energy efficiency and other performance requirements of the energy label. 60 of these products were tested in laboratories. The other inspections were related to the dealer obligations such as energy labels in shops (34 shops inspected), in internet stores (10 stores) and advertisements and promo-materials (20 flyers). 32 of the 136 inspections showed some kind of non-compliance (mainly administrative) and led to administrative remarks and requests for corrective actions to the relevant companies. 3 products were withdrawn from the market due to non-compliance in the energy labels.

Generally, the agency has noticed that some companies are still unaware of the requirements of the applicable regulations. This applies mainly to products that have relatively recently been regulated by ecodesign and energy labelling legislation and above all the administrative requirements imposed by the legislation (technical documentation, the EC-declaration of conformity, etc.). It is the responsibility of the companies to ensure that products placed on the EU market comply with all applicable regulations and that the energy labelling requirements are fulfilled. The authority sees, however, that market surveillance inspections should also continuously be combined with information activities, directed towards the concerned companies. Positive is that the vast majority of companies that authority comes into contact with are committed to comply with applicable laws and promptly correct the identified deficiencies.

The agency participates in a number of national and European collaborative projects in the market surveillance area. In Sweden, the authority participates in the Market Surveillance Council, an association of 16 Swedish market surveillance authorities responsible for different product legislations. At Nordic level, the agency leads a joint project between the Nordic countries' market surveillance authorities, Nordsyn. A similar project is going on at European level, Ecopliant, where the Swedish Energy Agency also participates. At EU level, there are also the administrative cooperation for market surveillance authorities, ADCO Ecodesign and ADCO Energy labelling. In addition, the agency has up to 2014 participated in Atlete II, an industry initiated project performing a large pan-European tests of washing machines.

Innehåll

1	Inledning	9
1.1	Marknadskontroll – vad och varför?	9
1.2	Energimyndigheten är ansvarig för marknadskontroll av ekodesign och energimärkning	10
1.2.1	Marknadskontroll genom provning och inspektion.....	11
1.2.2	Marknadskontroll genom information och vägledning kring regelverken.....	12
1.2.3	Resurser hos Energimyndigheten	13
1.3	Syfte med denna rapport	14
2	Energimyndighetens marknadskontroll 2014	15
2.1	Kontrollaktiviteter – genomförande och resultat	15
2.1.1	Vitvaror	15
2.1.2	Elektronik	16
2.1.3	Belysning.....	17
2.1.4	Uppvärmningsutrustning	18
2.1.5	Industriella produkter	19
2.1.6	Däck.....	22
2.1.7	Sammanfattning rörande kontrollaktiviteter 2014.....	22
2.2	Förebyggande information.....	23
2.3	Samarbeten.....	24
2.3.1	Nordsyn	24
2.3.2	Ecopliant	24
2.3.3	Eepliant – nytt projekt inom Horizon 2020	24
2.3.4	Atlete II.....	25
2.3.5	Marknadskontrollrådet	25
2.3.6	ADCO.....	26
2.4	Utvecklingsarbete gällande marknadskontrollen.....	26
2.4.2	Ackreditering av Energimyndighetens interna Testlab.....	26
3	Litteraturförteckning	27
Bilaga 1	Produktgrupper med ekodesign- och/eller energimärkningskrav	29
Bilaga 2	Sammanställning av Energimyndighetens kontroller år 2014	31

1 Inledning

1.1 Marknadskontroll – vad och varför?

Marknadskontroll bedrivs inom en rad olika områden, av olika myndigheter och med bakgrund i olika lagstiftningar. Marknadskontrollen kan avse olika typer av produktrelaterade krav: säkerhet, hälsa, miljö eller energieffektivitet (1).

Generellt innebär marknadskontroll att ansvarig myndighet kontrollerar att produkter som finns på marknaden uppfyller gällande lagstiftning och att de är märkta och kontrollerade på föreskrivet sätt. Myndigheten ska vidta åtgärder mot de ekonomiska aktörer vars produkter inte uppfyller ställda krav. Åtgärder som kan bli aktuella, beroende på bl.a. vilken lagstiftning som avses i det aktuella fallet samt graden av överträdelse gentemot krav, är till exempel försäljningsförbud eller tillbakadragande av produkter från marknaden.

Marknadskontroll sker dels i form av planerade kontroller av produkter (s.k. proaktiv marknadskontroll) eller som reaktioner på klagomål från allmänheten eller varningar från myndigheter i andra länder (reaktiv marknadskontroll). Marknadskontroll omfattar som regel inte förhandskontroll eller kontroller av produkter i bruk.

Med tanke på den snabba produktutvecklingen och den stora mängden produkter som tillhandahålls på marknaden är det omöjligt att kontrollera alla produkter. Därför sker marknadskontroll ofta i form av stickprov efter riskbedömning.

Marknadskontroll är myndigheternas ansvar, men att denna sker effektivt ligger i allas intresse. Konsumenter har ett intresse av att endast produkter som uppfyller gällande krav finns på marknaden. Seriösa näringsidkare har ett intresse av att mindre nogräknade företag inte snedvrider konkurrensen genom att ostraffat sälja produkter som inte uppfyller gällande krav. För en effektiv marknadskontroll behövs därför ett nära samarbete mellan myndigheter, näringsliv och konsumentorganisationer.

Krav på att marknadskontroll ska bedrivas finns bland annat i EU-förordning 765/2008 om ackreditering och marknadskontroll (2), i den svenska förordningen om marknadskontroll av varor (3) och inte minst i sektorslagstiftningen, t.ex. avseende ekodesign och energimärkning, (4) samt (5).

Marknadskontroll:

En myndighets åtgärd för att säkerställa att en vara som gjorts tillgänglig på marknaden uppfyller gällande krav.

Generellt sett organiseras och utförs marknadskontroll huvudsakligen som två delmoment:

1. Marknadskontrollmyndigheten kontrollerar att produkter som säljs uppfyller gällande lagstiftning
2. Marknadskontrollmyndigheten ser till att produkter som inte överensstämmer med gällande regelverk tas bort från marknaden, antingen genom produkterna förbjuds eller genom att tillverkare/importör förmås ändra produkterna så att de uppfyller gällande regelverk

Regeringen har i förordningen om marknadskontroll av varor och annan närstående tillsyn (3) listat de myndigheter som ska utöva marknadskontroll¹. Energimyndigheten är en av dessa myndigheter.

1.2 Energimyndigheten är ansvarig för marknadskontroll av ekodesign och energimärkning

EU:s ekodesign- och energimärkningsdirektiv är införda i svensk lagstiftning genom Lag (2008:112) om ekodesign och Lag (2011:721) om märkning av energirelaterade produkter.

I tillhörande förordningar (4) och (5) anges att Energimyndigheten har utsetts till marknadskontrollmyndighet för samtliga produktförordningar som hittills beslutats inom Ekodesign- och Energimärkningsdirektivens ramar, samt även för den fristående däckmärkningsförordningen (6).

Marknadskontroll och provningar utifrån lag om märkning av hushållsapparater (7) har pågått i Energimyndighetens regi sedan 2006. Dessförinnan drevs verksamheten av Konsumentverket.

Hittills har lagstiftning om ekodesign och/eller energimärkning beslutats för 33 olika produktgrupper inom EU². Dessutom finns horisontella förordningar såsom standbyförordningen. Myndigheten utför idag marknadskontroll på de flesta av dessa produkter, dock inte alla eftersom vissa krav ännu ej trätt i kraft.

¹ Arbetsmiljöverket, Boverket, Elsäkerhetsverket, Energimyndigheten, Inspektionen för vård och omsorg, Kemikalieinspektionen, Konsumentverket, Läkemedelsverket, Myndigheten för radio och tv, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Naturvårdsverket, Post- och telestyrelsen, Socialstyrelsen, Strålsäkerhetsmyndigheten, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, Transportstyrelsen.

² För komplett lista av produkter som har eller är på väg att få ekodesign-och/eller energimärkningskrav, se www.energimyndigheten.se/Ekodesign.

De 19 produktgrupper för vilka skarpa krav trätt ikraft senast under 2014 finns i Bilaga 1.

Med stöd av lagstiftningen utövar Energimyndigheten marknadskontroll genom att kontrollera produkter som finns på den svenska marknaden. Marknadskontrollen kan omfatta både produkterna i sig och den dokumentation som ska finnas för produkterna.

Kraven på produkter som omfattas av ekodesignkrav är att produkterna ska uppnå åtminstone den minimiprestanda avseende energieffektivitet som anges i aktuell produktförordning. Ytterligare miljökrav samt krav på prestanda, ljudnivåer och information kan förekomma. Dessutom tillkommer krav på teknisk dokumentation, CE-märkning m.m. som visar att tillverkaren kan styrka att kraven uppfylls för alla aktuella produkter.

För energimärkning gäller det såväl att energimärkningen är utförd enligt tillämplig standard som att märkning finns vid försäljning och marknadsföring (i reklam, vid försäljning på internet och i butik) av de produkter som omfattas av krav på märkning. Från och med 1:a januari 2015 finns även lagkrav för hur energimärkningsetiketten ska visas vid internetförsäljning av energimärkta produkter.

Krav på tillverkare, importörer och återförsäljare av produkter som omfattas av ekodesign- och/eller energimärkningskrav finns mer detaljerat beskrivna på Energimyndighetens webbplats³.

1.2.1 Marknadskontroll genom provning och inspektion

Energimyndigheten gör marknadskontroll på följande sätt:

- Provning av produkter i laboratorium (ekodesign och energimärkning)
- Dokumentkontroll av produkter (ekodesign och energimärkning)
- Kontroll av att energimärkning finns i butik, på internet och i reklam (energimärkning)

Energimyndigheten beslutar i slutet av varje år en marknadskontrollplan som visar vilka produktgrupper som ska kontrolleras under det kommande året och hur kontrollerna ska utföras. Utöver de planerade kontrollerna tar Energimyndigheten också emot klagomål och rapporter om misstänkt bristfälliga produkter från konsumenter, företag och organisationer. Dessa klagomål och rapporter kan också resultera i tillsyn, s.k. reaktiv marknadskontroll.

Urval av specifika modeller som ska kontrolleras sker utifrån något eller några av följande kriterier:

³ <http://www.energimyndigheten.se/Foretag/Ekodesign/Tillverkare-importorer-och-aterforsaljare/>

1) Riktat urval (ofta riskbaserat), t.ex. baserat på:

- Ny produkt/nytt märke/ny butik på marknaden
- Produkt/märke/butik som vid tidigare kontroll uppvisat brister
- Produkt/märke/butik för vilken vi tidigare fått utomstående klagomål och rapporter (från t.ex. konsument, bransch, ADCO, nordiska grannländer)
- Produkt/märke/butik med hög marknadsandel (bästsäljare)
- Produkt/märke/butik med låg marknadsandel
- Produkt/märke med hög energianvändning (sämre energimärkning)
- Produkt/märke med låg energianvändning (bra energimärkning)
- Produkt/märke/butik med visst geografiskt ursprung (t.ex. svenska importörer av produkter med utomeuropeiskt ursprung)
- Produkt/butikfrån lågprissegment
- Produkt som säljs genom viss försäljningskanal
- Annat

2) Slumpvis urval (för att få en bild över marknaden generellt):

- Slumpgenerator
- Annat slumpmässigt urval

3) Reaktiv marknads kontroll:

- Direkt urval till följd av utomstående klagomål eller rapport

Energimyndigheten har möjlighet att ta till rättsliga åtgärder om produkter på marknaden inte uppfyller gällande krav. Rättsliga åtgärder kan vara olika typer av förelägganden, som att inga fler produkter får säljas utan att de först ändrats så att de uppfyller gällande krav. En yttersta insats kan bli ett försäljningsförbud för produkten. Om företaget inte följer Energimyndighetens beslut har myndigheten rätt att förena föreläggandet med ett vite. Hur stort vitet blir bedömer Energimyndigheten i varje enskilt fall. Vid vissa typer av åtgärder informerar Energimyndigheten även EU-kommissionen och övriga EU-medlemsstater.

Energimyndigheten låter alltid det ansvariga företaget yttra sig i fall där brister hos produkten eller butiken upptäckts. I många fall kan tillverkaren eller återförsäljaren då föreslå egna åtgärder för att bristerna ska upphöra. Om företagets förslag är godtagbara kan myndigheten ofta avsluta ärendet utan rättsliga åtgärder.

1.2.2 Marknadskontroll genom information och vägledning kring regelverken

Myndighetens övergripande mål med marknadskontrollen är att varor som gjorts tillgängliga på marknaden uppfyller gällande krav. Kontroll, inspektioner och rättsliga åtgärder gentemot tillverkare är en väg att uppnå detta mål. Ett annat sätt är att arbeta förebyggande med syfte att fler produkter på marknaden ska uppfylla

gällande produktlagstiftning. Detta görs bl.a. genom informationsinsatser om gällande eller kommande krav, riktat till tillverkare, importörer och återförsäljare. Det är dessa aktörer som kan påverka produkternas överensstämmelse med gällande krav. Energimyndigheten arbetar därför för att sprida information om regelverken.

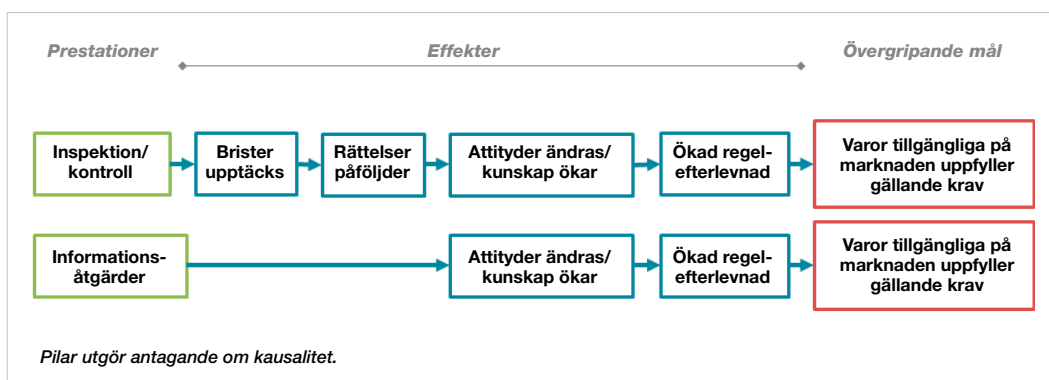

Bild: Två sätt att uppnå det övergripande målet: Att varor tillgängliga på marknaden uppfyller gällande krav. Källa: Marknadskontrollrådet

Myndigheten lägger också relativt mycket tid på att försöka svara på inkomna frågor från tillverkare, importörer och återförsäljare om gällande regelverk. Många aktörer har detaljerade frågor om regelverken. Energimyndighetens handläggare och jurister gör sitt bästa för att ge svar på hur regelverken ska tolkas. I vissa fall stämmer myndigheten av frågeställningarna med de nordiska grannländerna, med ADCO-grupperna (se kapitel 2.3.6) eller direkt med EU-kommissionen. ADCO-gruppernas och EU-kommissionens svar på vanliga frågor med ekodesign och energimärkning finns sammanfattade i s.k. FAQs, Frequently Asked Questions⁴. Viktiga att notera är dock att svar i EU-kommissionens FAQ liksom svar från Energimyndighetens handläggare och jurister endast är vägledande och inte lagligt bindande. Det är alltid möjligt att tolkningar kan ändras. I yttersta fall avgörs ärenden om tolkningar och oklarheter i regelverket i EU-domstolen.

1.2.3 Resurser hos Energimyndigheten

Energimyndigheten har idag ca tre heltidsarbetskrafter som arbetar med marknadskontroll, inklusive förebyggande information och samarbetsprojekt på nordisk och europeisk nivå. Dessutom arbetar ett antal medarbetare på myndighetens interna Testlab bl.a. med genomförande och/eller beställningar av de marknadskontrollprovningar som genomförs.

Myndigheten har dessutom en budget för provningar i laboratorium. Denna budget varierar från år till år beroende på vad som behöver provas.

⁴ <http://www.energimyndigheten.se/Foretag/Ekodesign/Tillverkare-importorer-och-aterforsaljare/Tolkningar-av-direktiv-lagar-och-forordningar/>

1.3 Syfte med denna rapport

Denna rapport är en årssammanställning av Energimyndighetens marknads- kontroll år 2014. Syftet med rapporten är att visa hur marknads kontroll av eko- design- och energimärkningsregelverken går till samt följderna för produkter med brister. I denna typ av rapport ges också en viss bild av hur marknaden ser ut och vilken typ av produkter som uppvisar brister. Genom att synliggöra marknads kontrollen kan tillverkare, importörer, konsumenter och andra intres- senter fortsätta upprätthålla en hög tilltro till regelverken.

Innehållet i denna rapport är detsamma som i myndighetens Årsredovisning 2014. Vid sammanställningen av Årsredovisningen i januari 2015 var dock inte samtliga kontroller helt slutförda, varför data skiljer sig åt mellan rapporterna i vissa fall.

EU-kommissionen brukar också efterfråga data från medlemsstaternas marknads- kontroll. De data som redovisas i denna rapport kommer också att ligga till grund för redovisningen till EU-kommissionen. Marknadskontrollrådets riktlinjer för upprättande och uppföljning av marknads kontrollplaner har följts.

Denna rapport publiceras i Energimyndighetens webshop samt sprids via nyhets- brev etc. Den utgör också Energimyndighetens rapport till Marknadskontrollrådet.

2 Energimyndighetens marknadskontroll 2014

2.1 Kontrollaktiviteter – genomförande och resultat

Energimyndigheten har genomfört kontrollaktiviteter enligt Marknadskontrollplan 2014. I princip samtliga kontroller och inspektioner har genomförts enligt fastställd plan. Dessutom har ett antal utomstående rapporter och klagomål om misstänka produkter inkommit till myndigheten och hanterats inom myndighetens marknadskontroll.

Nedan följer en sammanfattning för olika produkttyper. Data finns även sammanställt i Bilaga 2.

2.1.1 Vitvaror

Vitvaror och dess energimärkning har kontrollerats i ett flertal insatser under 2014. För tvättmaskiner, torktumlare och diskmaskiner har ekodesign- och energimärkningskrav relativt nyligen uppdaterats.

Under 2014 gjordes en kontroll av fem torktumlare. Energimyndigheten valde i detta fall att välja de nyaste produkterna på marknaden. I första läget kontrollerades delar av produkternas tekniska dokumentation. Här hittades inga brister. Fem av produkterna köptes sedan in för test av samtliga parametrar. Inte heller här fann myndigheten några brister.

Vad gäller diskmaskiner så gjordes en dokumentkontroll av tre diskmaskiner och en provning av två diskmaskiner under år 2014. Ingen av maskinerna uppvisade några allvarliga brister.

Faktaruta: Dokumentkontroll av tillverkarens tekniska dokumentation

En tillverkare eller importör av en produkt till EU ansvarar för att det finns en sammanställd teknisk dokumentation som styrker att produkten uppfyller alla krav i aktuella produktförfordningar. Dokumentationen ska sammanställas innan produkten släpps ut på marknaden.

Dokumentationen ska innehålla information om egenskaper och resultat från mätningar och beräkningar som genomförts i syfte att verifiera att produkten uppfyller gällande krav. Finns det harmoniserade standarder för att testa produkten bör dessa användas.

Vid en marknadskontroll kan Energimyndigheten begära att få kontrollera produktens tekniska dokumentation, en s.k. dokumentkontroll. De relevanta handlingarna ska då presenteras för Energimyndigheten inom tio dagar från förfrågan. Brister i dokumentationen kan leda till direkt rättsliga åtgärder från myndighetens sida. Det kan också leda till att produkter tas in för fysiskt test i laboratorium.

Exakt vad som måste dokumenteras är olika för olika produktgrupper. Detta beskrivs i respektive förordning. Generella krav finns också i ekodesign och energimärkningsdirektiven.

Energimyndigheten fick under året vetskap om att två tvättmaskiner som såldes på den svenska marknaden hade ingått i ett pan-europeiskt test som utförts av projektet Atlete II (se vidare kapitel 2.3.4). Tvättmaskinerna hade visat sig ha formaliabrister gällande dels information på kontrollpanelen, dels i instruktionsboken. Bristerna var rättade av tillverkarna på Europeisk nivå, men Energimyndigheten kontrollerade ändå att bristerna inte heller längre fanns kvar hos maskinerna på den svenska marknaden. Det visade sig att maskinerna som såldes i Sverige uppfyllde gällande krav, dvs. rättelserna hade slagit igenom även på den svenska marknaden.

Energimärkningen i butik är butiksägarnas ansvar och Energimyndigheten kan utöva tillsyn även på detta. Energimyndigheten genomförde under 2014 en kontroll av fyra vitvarubutiker för att se om de produkter som omfattas av en förordning om energimärkning var korrekt märkta. Bland annat kontrollerades tvätt- och diskmaskiner, torktumlare, ugnar och kylskåp. En del brister kunde konstateras, vilket gav upphov till administrativa anmärkningar till ansvariga handlare.

En administrativ anmärkning betyder i praktiken att myndigheten markerar att brister finns och bör åtgärdas och att förnyad kontroll kan komma att ske vid ett senare tillfälle, men att inga ytterligare åtgärder tas från myndighetens sida för närvarande.

Dessutom kontrollerades ett axplock av den reklam som vitvarusäljarna skickar ut. Om reklamen innehåller energirelaterad information eller prisinformation är kravet enligt energimärkningslagstiftningen att information ska lämnas om produktens energieffektivitetsklass. Energimyndighetens granskning av reklamen visade att inte där fanns något att anmärka på vad gäller vitvaror.

2.1.2 Elektronik

TV-apparater har ekodesignkrav på bl.a. standby och energianvändning vid användning sedan 2010. I november 2011 blev även energimärkningen för tv-apparater obligatorisk. Märkningen visar energieffektivitetsklassen på en skala från A till G. TV-apparater som är effektivare än energiklass A får ha märkningen A+, A++ och A+++.

En provning av TV-apparater genomfördes under 2014. Sex TV-apparater testades, varav två uppvisade brister avseende formaliakrav. I det ena ärendet föreslog tillverkaren en rättelse, varpå ärendet kunde avslutas. I det andra ärendet avslutade Energimyndigheten med en anmärkning. En provning av 10 TV-apparater som initierats 2013 kunde också avslutas under 2014. Fem av dessa TV-apparater uppvisade brister. I två fall valde återförsäljarna att självmant sluta sälja de aktuella produkterna på den svenska marknaden, då de konfronterats med Energimyndighetens testresultat. De tyska tillverkarna/importörerna av dessa produkter informerades, liksom den tyska marknadskontrollmyndigheten. Två av de provade produkterna hade så små brister att ärendena kunde avslutas med en administrativ anmärkning. I ett fall kunde tillverkaren ändra produkten så att den kom att uppfylla gällande krav.

En butik som sålde TV-apparater kontrollerades också. I butiken såldes ca 40 olika TV-modeller, varav 14 hade brister avseende energimärkningen. Efter rättelse från butiken kunde även detta ärende avslutas.

Externa nätaggregat används till att omvandla växelströmmen i vägguttaget till de former av elektricitet som de olika komponenterna i en apparat behöver. Bärbara datorer, mobiltelefoner och MP3-spelare har ofta ett externt nätaggregat som är monterat på sladden mellan vägguttaget och apparaten. Externa nätaggregat har ekodesignkrav på verkningsgrad och standby.

Under 2014 inköptes 15 externa nätaggregat för test hos Energimyndigheten. Fyra av dessa uppvisade tekniska brister. Två av dessa drogs frivilligt tillbaka från marknaden av ansvariga tillverkare och importörer. Övriga två kunde avslutas efter rättelse.

Ett reaktivt ärende kom också in från en konsument rörande networked stand-by under 2014. Efter en utredning från Energimyndigheten visade det sig att produkten inte föll in under gällande lagstiftning men däremot den som träder ikraft under 2015. Därför ska myndigheten avgöra om produkten kan vara lämplig att granska under 2015.

2.1.3 Belysning

För belysning finns flera beslutade ekodesignförfordningar (beroende på typ av belysningsteknik mm.) och en energimärkningsförfordning. Lagstiftningen för belysning kan därmed uppfattas som relativt komplicerad för den oinsatte. Energimyndigheten märker av detta på flera sätt, bl.a. genom en stor mängd frågor från importörer, återförsäljare och konsumenter.

Lampor som säljs i butiker omfattas av energimärkningskrav. Marknadskontroll i 12 lampbutiker genomfördes under 2014. I dessa butiker kontrollerades ca 466 produkter. Nio butiker uppvisade någon typ av brist i lampmärkningen. Efter kontrollen kontaktade Energimyndigheten sex stycken huvudkontor för lampförsäljningsbutikerna för att informera om krav på märkning. Dessutom gjordes två begäran om yttranden

Under 2013 provades 20 st lampor, varav 15 gick under förordningarna för hushållslampor och fem under förordningen för gatu- och kontorsbelysning. Testresultaten för dessa lampor blev klara först under 2014. Nio av de 20 lamporna uppvisade brister. Fem av lamporna drogs tillbaka från marknaden. Resten kunde avslutas efter rättelse från tillverkaren eller med en administrativ anmärkning.

Under 2014 testades ytterligare 15 lampor, varav sex uppvisade brister. Vad gäller en av lampmodellerna så visade det sig att vissa exemplar som köpts in överensstämde med kraven på märkning och andra inte. Det visade sig efter kontakt med tillverkaren att lamporna kom från två olika batcher. De med felaktig märkning var slutsålda när Energimyndigheten kontaktade företaget,

varpå Energimyndigheten avslutade ärendet med anmärkning. I ett fall saknades information helt på lampförpackningen och här kontaktade företaget i Sverige den tyska tillverkaren för nya etiketter och för att informera så att denna felaktighet inte skulle uppstå igen. I övriga fall där lamporna uppvisat brister kunde Energimyndigheten också avsluta med anmärkning.

Energimyndigheten fick under året in fyra anmälningar om lampor och lampförsäljningsställen som misstänktes överträda ekodesignkrav. I ett fall handlade det om en nätbutik som sålde 32 modeller av icke-godkända lampor. Butiken stoppade försäljningen av alla modeller efter Energimyndighetens kontakt. I två av de reaktiva fallen visade det sig att lamporna var satta på marknaden innan lagkraven trätt ikraft och därmed förelåg ingen brist hos lamporna. Begreppet ”sätta på marknaden” är centralt inom EU:s produktlagstiftning, eftersom det endast är produkter som satts på marknaden efter att en förordnings krav har trätt ikraft som behöver uppfylla kraven. I det sista fallet kunde myndigheten avsluta med administrativ anmärkning till företaget då mindre informationsbrister uppmärksammats.

2.1.4 Uppvärmningsutrustning

Ekodesign- och energimärkningskrav på ett antal produkttyper inom HVAC-området (heating, ventilation and air-conditioning) har beslutats och ytterligare förordningar är på gång. Under år 2013 trädde krav för luftluftvärmepumpar (inkl luftkonditioneringsutrustning) och cirkulationspumpar ikraft.

Cirkulationspumpar används vanligen i byggnaders värmesystem för att pumpa runt vatten till radiatorer mm. De första ekodesignkraven gäller för fristående cirkulationspumpar på 1–2 500 watt och trädde i kraft 1 januari 2013.

Under 2014 gjordes en marknadskontrollprovning och en granskning av tillverkarnas tekniska information gällande sju mindre cirkulationspumpar. Urvalet av cirkulationspumpar för kontroll gjordes som så att myndigheten sökte genom den svenska marknaden och listade tillgängliga tillverkare och märken. Sedan gjordes en jämförelse med de märken som testats i ett marknadskontrolltest i Danmark tidigare. Sedan valde myndigheten de pumpmärken som inte testats i Danmark.

Det visade sig att samtliga testade cirkulationspumpar uppfyllde ekodesignförordningens tekniska krav. Tillverkarna hade överlag också bra koll på vilken information som ska finnas tillgänglig på fritt tillgängliga webplatser samt på pumparnas märkplåtar. Endast mycket små brister kunde noteras hos pumparna, vilket gjorde att myndigheten kunde avsluta alla ärenden med administrativa anmärkningar.

Ett problem uppmärksammades dock vid testet av cirkulationspumparna: pumparna har ofta olika inställningar beroende på vilken typ av värmesystem de ska användas i. Respektive inställning kan ge mycket olika värden på EEI (energieffektivitetsindex). Det regleras varken i förordning eller i teststandard vid vilken inställning som pumparna ska uppfylla EEI-värdet. Som en följd av detta projekt kommer Energimyndigheten att ta upp denna problematik vid framtida revidering av cirkulationspumpsförordningen.

Ett reaktivt ärende gällande en cirkulationspump inkom också under 2014. En återförsäljare sålde cirkulationspumpar som inte uppfyllde ekodesignförordningens krav. När Energimyndigheten undersökte saken närmare visade det sig att återförsäljaren hade köpt in otillåtna pumpar från en tillverkare efter 1/1 2013 då kraven trädde ikraft. Efter kontakt med både återförsäljaren och tillverkaren visade det sig att endast tre pumpar sålts efter att kraven trätt ikraft, samtliga under januari 2013. Nu säljer tillverkaren enbart pumpar som uppfyller ekodesignkraven. Eftersom en av tillverkarens nyare pumpar ingått i årets marknadskontrolltest och passerat utan anmärkningar, och eftersom endast tre pumpar av äldre modell sålts efter att kraven trädde ikraft, så avslutade Energimyndigheten ärendet med en administrativ anmärkning.

Ekodesign- och energimärkningskrav på luftkonditionering och luftluftvärmepumpar gäller sedan januari 2013. Energieffektivitet hos luftluftvärmepumpar baserar sig på SCOP (seasonal coefficient of performance) som tar hänsyn till luftluftvärmepumpens verkningsgrad under en hel uppvärmningssäsong. SCOP speglar verkningsgraden under flera olika förhållanden som antas vara representativa i en viss klimatzon och tar hänsyn till olika drifttider. Förutom krav på energieffektivitet finns även krav på ljudnivå inomhus och utomhus.

Under 2014 kontrollerade Energimyndigheten fyra luftluftvärmepumpar genom en provning hos ett externt upphandlat laboratorium. Testet finansierades till stor del av EU-projektet Ecopliant, se kapitel 2.3.2. Tekniskt sett klarade alla fyra pumparna minimikravet avseende SCOP. Alla luftluftvärmepumpar klarade ekodesignkrav på bullernivå, men en pump hade på sin energimärkningsetikett deklarerat en ljudnivå som var lägre än den nu uppmätta. Denne tillverkare accepterade dock inte Energimyndighetens testresultat utan önskade att Energimyndigheten gick vidare med att testa ytterligare luftluftvärmepumpar av samma modell. Vid test av ljud hos ytterligare en luftluftvärmepump överensstämde ljudmätningen med tillverkarens angivna värde, varpå ärendet kunde avslutas. Det korrekta tillvägagångssättet enligt förordningen vore att testa ytterligare tre pumpar, men eftersom pumparna är relativt dyra valde Energimyndigheten att först testa ytterligare en pump för att sedan besluta om eventuella fortsatta tester, vilket i detta fall bedömdes som ej nödvändigt.

Gällande den obligatoriska energimärkningen av luftluftvärmepumpar som finns utställda i butik så gjorde myndigheten också en kontroll under 2014. Fem butiker med sammanlagt 16 luftluftvärmepumpar valdes ut för kontroll. I en butik fann myndigheten att energimärkningen var tillfredsställande. I de övriga fyra butikerna fanns brister då 13 av luftluftvärmepumparna saknade märkning eller var felaktigt märkta. Efter påstötning från Energimyndigheten rättade de fyra butikerna till bristerna i märkningen.

2.1.5 Industriella produkter

Ekodesignförordningen för industrifläktar antogs år 2011 och de först kraven trädde ikraft 2013. Ekodesignkraven omfattar motordrivna fläktar med en ineffekt från 125 W till 500 kW. Förordningen omfattar också fläktar som är integrerade

i andra produkter såsom t.ex. ventilationsaggregat. EU-kommissionen har sedan tidigare gett ut en särskild FAQ (Frequently Asked Questions), dvs. en guideline om hur kraven på fläktar ska appliceras i olika situationer.

Energimyndigheten gjorde under 2014 en första marknadskontrollaktivitet avseende fläktar. Kontrollen gjordes i form av en dokumentkontroll. I första hand granskades den produktinformation som tillverkarna enligt förordning EU 327/2011 ska ha tillgänglig på fritt tillgängliga webplatser. Åtta företag som på ett eller annat sätt tillhandahöll fläktar på den svenska marknaden valdes ut. Det visade sig att endast två av de åtta granskade företagen hade en något så när komplett information på sina websidor. Resten av de granskade företagen hade mycket lite eller ingen information alls gällande ekodesign eller energieffektivitetsnivåer på websidorna.

Energimyndigheten kontaktade de sex företagen. Det visade sig att flera av företagen inte ansåg sig vara fläkttillverkare utan endast tillverkare av den energirelaterade slutprodukten, oftast ventilationsaggregat eller liknande.

3. Krav på produktinformation om fläktar enligt EU 327/2011 – Bilaga I

1. Den fläktinformation som anges i punkterna 2.1 till 2.14 ska vara synlig på/i
 - a) den tekniska dokumentationen för fläkten,
 - b) fritt tillgängliga webbplatser tillhörande fläkttillverkare.
2. Följande ska anges:
 1. Totalverkningsgrad (η) avrundad till en decimalsiffra.
 2. Mätningsskattori som använts för att bestämma verkningsgraden (A-D).
 3. Typ av verkningsgrad (statisk eller total).
 4. Verkningsgrad när fläkten arbetar med optimal energieffektivitet.
 5. Angivelse av om fläktens effektivitet har beräknats utifrån att det finns varvtalsregulator och i så fall huruvida denna är inbyggd i fläkten eller måste installeras med fläkten.
 6. Tillverkningsår.
 7. Tillverkarens namn eller varumärke, företagsregistreringsnummer och säte.
 8. Produktens modellnummer.
 9. Märkuteffekt(er) för motorn (kW), flöde och tryck vid optimal energieffektivitet.
 10. Varv per minut när fläkten arbetar med optimal energieffektivitet.
 11. Specifik koefficient.
 12. Uppgifter som underlättar demontering, materialåtervinning eller omhändertagande av uttjänade produkter.
 13. Uppgifter som bidrar till att minimera miljöeffekterna och garantera optimal livslängd i fråga om fläktens installation, användning och underhåll.
 14. Beskrivning av tillägsdelar som används vid bestämning av fläktens energieffektivitet, t.ex. kanaler som inte beskrivs i mätningsskattorin och som inte levereras med fläkten.

Enligt EU-kommissionens dåvarande FAQ borde dock dessa företag vara att anse som tillverkare eftersom de sätter fläktarna på marknaden och följaktligen borde de också ha utkrävd information på sina webplatser. Det visade sig dock också att den europeiska branschorganisationen för ventilation EVIA hade gett ut en egen guideline avseende tolkning av EU 327/2011 och denna guideline gick delvis emot EU-kommissionens FAQ avseende fläktar som integreras i en annan produkt.

Energimyndigheten kunde till slut inhämta information avseende samtliga kontrollerade fläktars energieffektivitet och andra parametrar som krävs enligt ekodesignförordningen. Många frågetecken kring hantering av inbyggda fläktar kvarstod dock efter denna marknadskontrollaktivitet. Energimyndigheten såg därför ett behov av att spela in problematiken till den EU-kommissionen.

Lägligt nog ska ekodesignförordningen för fläktar revideras under 2015. I början av 2015 kunde därför Energimyndigheten passa på att göra ett inspel till EU-kommissionen om oklarheterna i förordningen och FAQn gällande ansvarsfrågan och problemen för marknadskontrollen. Energimyndigheten tog fram underlag och synpunkter kring frågan. Som svar på bl.a. de svenska synpunkterna ändrade EU-kommissionen delvis inriktning jämfört med sin tidigare guideline avseende när en produkt sätts på marknaden och av vem. Dessutom har EU-kommissionen skickat ett nytt policydokument samt hållit ett samrådsmöte i frågan. I det reviderade förordningsförslaget för fläktar har även nya skrivningar förts in för att åtgärda de problem som identifierats.

Elmotorer i effektområdet 0,75–375 kW som sätts på marknaden eller tas i bruk inom EU fr o m juni 2011 måste uppfylla energieffektivitetsklass IE2. Nivån för energieffektivitetsklass IE2 beror på motortyp och beskrivs som en lägsta tillåtna verkningsgrad för motortypen. Även elmotorer inbyggda i andra produkter omfattas av kraven om motorn i dessa fall kan testas fristående från produkten, till exempel fläktar, pumpar och ventilationsaggregat för byggnader.

I december 2014 gav EU-kommissionen ut en guideline om elmotorer, där det bl.a. beskrivs hur begreppet ”kontinuerlig drift” ska tolkas.

Definition of “continuous duty” according to Commission guideline accompanying regulation 640/2009 on electric motors

The Regulation states that motors rated for continuous duty are covered. This means motors are capable of continuous operation at their rated power with a temperature rise within the specified insulation temperature.

Apart from motor rated for (S1) continuous operation other duty cycles are to be considered continuous duty:

S6 continuous duty with intermittent loads, or

S9 continuous duty with non-periodic load and speed variations, or

S3 intermittent duty with a continuous duty factor of 80% or more.

Duty types are defined in IEC 60034-1:2010 Rotating electrical machines – Part I: Rating and performance.

Under 2014 genomförde Energimyndigheten tester av fem stycken inbyggda elmotorer. Produkterna valdes i första hand ut ur segmentet ”do it yourself”-marknaden, dvs. mindre produkter som såldes till privatpersoner. En pump med motor valdes ut utifrån ett tidigare inkommit klagomål (reaktivt ärende). En av de testade elmotorerna uppfyllde kraven på energieffektivitet och en av motorerna omfattades inte av lagstiftningen till följd av att den var märkt S3/75%. Pumpen behövde inte testas alls eftersom brister i energieffektivitet kunde utläsas redan i den tekniska dokumentationen. Pumpstillverkaren visade sig vara dansk, varpå den danska marknadskontrollmyndigheten Energistyrelsen övertog ärendet. Motorn i den testade vedklyven visade sig inte uppfylla gällande energieffektivitetskrav. Motorn var märkt med S6/40% vilket innebär att den enligt EU-kommissionens guideline omfattas av krav. Efter kontakter med både svensk återförsäljare och tysk tillverkare, varav den senare ansåg motorn vara utanför scopet av förordning 640/2009, skickade Energimyndigheten ärendet vidare till Tyskland för slutlig bedömning och hantering. En kompressor visade sig sakna märkplåt. Vid författande av denna rapport var slutlig hantering av detta ärende ej klart.

2.1.6 Däck

Energimärkning av däck till personbilar, lastbilar och bussar krävs från den 1 november 2012. Märkningen visar energieffektivitet, väggrepp vid vått väglag och buller.

Under 2014 kontrollerades att däkmärkningskraven följdes vid försäljningen av däck. 10 nätbutiker (internetförsäljning) granskades, med totalt ca 100 olika däck. Inga brister kunde noteras. En fysisk butik/däckverkstad granskades också. I denna butik var två av tre däck felaktigt märkta. Efter rättelse från handlaren kunde detta ärende avslutas.

Under året fick myndigheten också in provningsrapporter från ETRTO (The European Tyre and Rim Technical Organisation) gällande två däck med misstänkta brister i energimärkningen. Efter kontakter med återförsäljarna av dessa däck drogs däcken tillbaka från den svenska marknaden.

2.1.7 Sammanfattning rörande kontrollaktiviteter 2014

Sammanfattningsvis kan glädjande nog konstateras att många av de produkter som myndigheten kontrollerat uppfyller krav på teknisk prestanda (t.ex. energieffektivitet och funktionalitet). Däremot hittar myndigheten desto fler brister vad gäller administrativa krav (teknisk dokumentation, energimärkningsinformation, EG-försäkran om överensstämmelse mm.).

Samtidigt ser myndigheten att många företag fortfarande saknar kunskap om gällande regelverk, särskilt inom vissa produktområden och särskilt produkter som relativt nyligen har reglerats inom ekodesign- och energimärkningslagstiftningen. Det är företagets ansvar att se till att produkter som sätts på EU-marknaden uppfyller all gällande lagstiftning och att energimärkningskrav uppfylls. Myndigheten

ser därför att marknadskontrollinsatserna även fortsättningsvis bör kombineras med informationsinsatser gentemot berörda företag. Positivt är också att de allra flesta företag som myndigheten kommer i kontakt med är mycket måna om att uppfylla gällande lagstiftning och därför snabbt försöker rätta till påtalade brister.

En sammanställning av Energimyndighetens alla kontroller under 2014 och dess resultat och påföljder finns i Bilaga 2.

2.2 Förebyggande information

Såsom påtalats i föregående kapitel innefattar marknadskontrollen även informationsaktiviteter gällande tillämpliga krav. Genom att i vissa fall försöka beskriva och förklara gällande ekodesign- och energimärkningskrav för de tillverkare, importörer och återförsäljare som ansvarar för att regelverken uppfylls, kan dessa aktörer få bättre möjlighet att göra rätt från början.

Under 2014 ordnade Energimyndigheten tillsammans med Elsäkerhetsverket två seminarier om produktkrav i syfte att informera tillverkare, importörer och återförsäljare om alla gällande krav. Ett seminarium hölls i Eskilstuna och ett i Borås. Seminarierna syftade till att ge en samlad bild av vilka olika krav som ställs på elektronikvaror, rollfördelningen mellan myndigheterna och hur marknadskontroller går till. Genom seminarierna vill myndigheterna underlätta för företagen och på sikt förbättra efterlevnaden av gällande lagstiftning. 65 deltagare kom och utvärderingen visar att det var mycket uppskattat och företagen vill gärna se fler seminarier.

Förordningarna om ekodesign och energimärkning av lampor ger upphov till många frågor från tillverkare, importörer och återförsäljare. Myndigheten har därför en särskild belysningsmailkorg, där aktörer på belysningsmarknaden kan ställa frågor. Myndigheten hanterar många frågor denna väg.

Energimärkningskrav för däck till personbilar, lastbilar och bussar gäller från den 1 november 2012. Märkningen ska visa energieffektivitet, väggrepp vid vått väglag och buller. Under 2014 deltog myndigheten för första gången i s.k. däckrazzior i olika delar av Sverige. Däckrazziorna genomförs i samverkan mellan Polisen, NTF, Bilprovningen, Däckbranschens informationsråd och nu även Energimyndigheten. Syftet med däckrazziorna är att öka bilisternas kunskap om mönsterdjupets betydelse för trafiksäkerheten och om lufttryckets betydelse för miljön, trafiksäkerheten och privatekonomin. Från och med 2014 får bilisterna också information om energimärkningen av däck.

Energimyndigheten skickar löpande ut nyhetsbrev om ekodesign och energimärkning. Bl.a. rapporterar myndigheten om nya krav som beslutats inom EU och inför att krav träder ikraft. Nyhetsbrevet hade under 2014 ca 1000 abonnenter. I vissa fall skickar myndigheten även ut pressmeddelande och anordnar seminarier.

2.3 Samarbeten

Energimyndigheten har utfört marknadskontroll av energimärkningen av vitvaror m.m. sedan en lång tid tillbaka. Marknadskontroll av ekodesignlagstiftningen samt flera av de nu beslutade produktgrupperna är dock relativt nya områden för Energimyndigheten. För att utveckla marknadskontrollen och ta del av andra myndigheters erfarenheter deltar Energimyndigheten i ett antal samarbetsorgan.

2.3.1 Nordsyn

Energimyndigheten är projektledare för Nordsyn som är ett nordiskt samarbetsprojekt kring marknadskontroll av ekodesign och energimärkning. Detta samarbete fokuserar på att förbättra möjligheterna till samverkan, lära av varandra, utveckla metoder samt innehåller också djupare analyser om strategiska nordiska produkter och utmaningar för marknadskontrollen. Hittills har Nordsyn bland annat resulterat i att metoder och mallar för marknadskontroll har utvecklats, marknadskontrollplaner och testresultat har delats, komplicerade frågeställningar, barriärer och lämpliga sanktioner har diskuterats. Under 2014 har Nordsyn även låtit ta fram en rapport med beräkningar av effekterna av den marknadskontroll som bedrivs inom de nordiska länderna.

2.3.2 Ecopliant

Energimyndigheten deltar för Sveriges räkning i ett EU-projekt, Ecopliant, gällande marknadskontroll av ekodesign. Ecopliant pågår under 2012–2015 och syftar till att förbättra och utveckla marknadskontrollen och samarbetet kring marknadskontroll. UK är huvudprojektledare för projektet. Inom Ecopliant har deltagande myndigheter under Energimyndighetens ledning samlat in och beskrivit ”best practice” inom marknadskontroll, dvs. arbetssätt, metoder och strategier som myndigheter kan tillämpa för ett effektivare marknadskontrollarbete. Inom Ecopliant har också genomförts koordinerade tester av ett antal produkttyper. Ecopliant har redan resulterat i bättre samarbete mellan ett stort antal av EU:s marknadskontrollmyndigheter, förbättrat erfarenhetsutbyte och utbyte av testresultat. För mer information, se www.ecopliant.eu.

2.3.3 Eepliant – nytt projekt inom Horizon 2020

Under 2014 deltog Energimyndigheten i en ny europeisk ansökan inom marknadskontrollområdet, denna gång till EU:s program Horizon 2020. Projektet Eepliant avsåg att bygga vidare på nuvarande projekt Ecopliant. I november 2014 fick myndigheten besked om att projektet beviljats stöd.

Projektet kommer att ledas av Prosafe, en non-profitkonsultfirma som har drivit många EU-projekt om marknadskontroll inom produktsäkerhetsområdet. 13 marknadskontrollmyndigheter (Energimyndigheten inräknat) för ekodesign och/eller energimärkning kommer att delta i projektet. Fokus kommer ligga på koordinerad marknadskontroll av LED-lampor, skrivare och uppvärmningsprodukter.

Prosafe har stor erfarenhet av marknadskontroll av andra direktiv, och därmed kring operativ och strategisk marknadskontroll, vilket Energimyndigheten ser mycket fram emot att ta del av.

2.3.4 Atlete II

Energimyndigheten har även deltagit i ett annat EU-finansierat projekt gällande kontroll av ekodesign- och energimärkningskrav, Atlete II. Atlete II startades år 2012 och pågick fram till oktober 2014. Inom projektet testades 50 slumpmässigt utvalda tvättmaskiner från hela EU-marknaden för att kontrollera om maskinerna uppfyllde lagstiftningens krav på energimärkning och ekodesign. Testerna utfördes på kvalificerade laboratorier runt om i Europa. Testet, som var det största hittills i sitt slag, visade att alla provade tvättmaskiner höll vad de lovade på energimärkningsetiketten. Maskinerna uppfyllde dessutom även ekodesignkraven gällande hur stor vattenförbrukning och energianvändning tvättmaskinerna får ha. Nio av tio tvättmaskiner uppfyllde även samtliga av de så kallade funktionskraven, som till exempel bestämmer hur effektiv centrifugeringen ska vara och hur väl maskinen ska tvätta rent tvätten. Även om testerna visade god överensstämmelse med uppgiven energiklass samt vatten- och energiförbrukning var det endast en tredjedel av tvättmaskinerna som uppfyllde EU:s samtliga ekodesign- och energimärkningskrav. Till exempel uppfyllde ungefär var tredje tvättmaskin kraven på vad som ska finnas med i instruktionsboken.

Energimyndigheten deltog som enda formell marknadskontrollmyndighet i Atlete II och hade till uppgift att meddela projektets resultat till övriga marknadskontrollmyndigheter. Energimyndigheten ansvarade även för att sammanställa en rapport som visade på möjligheter och hinder för marknadskontrollmyndigheter att utnyttja testdata från tredje part. För mer information, se www.atlete.eu.

2.3.5 Marknadskontrollrådet

Marknadskontrollrådet är ett nationellt samordningsorgan för frågor om marknads kontroll. Det fungerar framför allt som ett forum för informations- och erfarenhetsutbyte mellan myndigheter, men rådet ska också underlätta allmänhetens kontakter med ansvariga myndigheter och samråda med näringsliv, konsumenter och andra intressenter. Marknadskontrollrådet består av 16 marknadskontrollmyndigheter (Arbetsmiljöverket, Boverket, Elsäkerhetsverket, Energimyndigheten, Inspektionen för vård och omsorg, Kemikalieinspektionen, Konsumentverket, Läkemedelsverket, Myndigheten för radio och tv, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Naturvårdsverket, Post- och telestyrelsen, Socialstyrelsen, Strålsäkerhetsmyndigheten, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, Transportstyrelsen) samt Kommerskollegium och Tullverket. Swedac ansvarar för ordförandeskap och sekretariat för Marknadskontrollrådet. Se även www.marknadskontroll.se.

Rådet har möten fem gånger per år. Energimyndigheten ser deltagandet som mycket värdefullt i och med kontakterna med andra myndigheter och den övergripande rapporteringen om vad som händer inom marknads kontrollen horisontellt i Sverige och EU. Under 2014 har rådet bl.a. rapporterat om vad som händer med EU-kommissionens föreslagna ”Market surveillance package”, vilket kommer att få stor inverkan även på marknads kontroll av ekodesign och energimärkning.

Energimyndigheten har under året fortsatt sitt goda samarbete med en annan myndighet inom Marknadskontrollrådet, nämligen Elsäkerhetsverket. Bl.a. har koordinerade tester och informationsseminarier genomförts.

2.3.6 ADCO

Myndigheterna i olika EU-länder som ansvarar för marknadskontroll av ekodesign och energimärkning samarbetar också inom de s.k. ADCO-grupperna (administrative cooperation). ADCO-grupperna har möte på EU-nivå två gånger per år. Representanter från EU-kommissionen deltar också på dessa möten. Ofta diskuteras s.k. ”grey areas”, dvs. områden där lagstiftningen är otydlig. EU-kommissionens och ADCO-gruppernas tolkningar av otydligheter i lagstiftningen finns publicerade på publik webbplats⁵.

2.4 Utvecklingsarbete gällande marknadskontrollen

2.4.1 Interna processer och rutiner

Energimyndigheten har under 2014, inom ramen för myndighetens ledningssystem, utvecklat och dokumenterat processer, rutiner och mallar som rör myndighetens marknadskontrollarbete. På detta sätt ska en effektiv och enhetlig hantering av ärenden garanteras.

Det nordiska och de europeiska samarbetsprojekten har varit mycket värdefulla för Energimyndighetens eget utvecklingsarbete gällande marknadskontrollen.

2.4.2 Ackreditering av Energimyndighetens interna Testlab

Provning av produkter i marknadskontrolländamål utförs av Energimyndighetens Testlab. Vissa provningar sköts internt av Testlabs personal, andra provningar läggs ut på externa upphandlade laboratorier. I arbetet med effektiv och rättssäker tillsyn ackrediterades Energimyndighetens Testlab under år 2013 av Swedac. Ackrediteringen följer standarden ISO17025 och omfattade till att börja med provningsmetoder för kontroll av överensstämmelse med ekodesign- och energimärkningskrav av våta vitvaror och viss elektronik. Under 2014 har ackrediteringen utökats till att även omfatta metoder för test av belysning och buller.

⁵ <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/documents/eco-design/guidance/>

3 Litteraturförteckning

1. Marknadskontrollrådet. [Online] 2011. www.marknadskontrollradet.se.
2. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93. 2008.
3. Förordning (2014:1039) om marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn. 2014.
4. Förordning (2009:927) om tillsyn över energianvändande produkter, som omfattas av bestämmelserna i lagen (2008:112) om ekodesign. 2009.
5. Förordning (2011:1022) om tillsyn över energirelaterade produkter, som omfattas av bestämmelserna i lagen (2011:721) om märkning av energirelaterade produkter.
6. EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING EG nr 1222/2009 om märkning av däck vad gäller drivmedelseffektivitet och andra väsentliga parametrar. 2009.
7. Lag (1992:1232) om märkning av hushållsapparater. 1992.
8. Lag (2011:721) om märkning av energirelaterade produkter. 2011.

Bilaga 1

Produktgrupper med ekodesign- och/eller energimärkningskrav

Produktgrupper med krav enligt ekodesign och/eller energimärkningsdirektivet, där skarpa krav trätt ikraft senast under år 2014⁶. Energimyndigheten är marknads-kontrollmyndighet för samtliga.

- Kylar och frysar för hushållsbruk
- Tvättmaskiner för hushållsbruk
- Torktumlare
- Diskmaskiner för hushållsbruk
- Enkla digitalboxar
- TV-apparater
- Externa nätaggregat och batteriladdare
- Standby och off-modeförluster för energianvändande produkter
- Hembelysning
- Gatu- och kontorsbelysning
- LED och Reflektorlampor
- Cirkulationspumpar
- Luftkonditionering inkl. luftluftvärmepumpar
- Elmotorer 0,75–375 kW
- Fläktar
- Vattenpumpar
- Datorer
- Däck
- Dammsugare

⁶ Totalt har lagstiftning om ekodesign och/eller energimärkning beslutats för 33 olika produktgrupper inom EU. För komplett lista av produkter som har eller är på väg att få ekodesign-och/eller energimärkningskrav, inklusive förordningsnummer, se www.energimyndigheten.se/Ekodesign

Bilaga 2

Sammanställning av Energimyndighetens kontroller år 2014

Tabellerna nedan är komprimerade varianter av data från Energimyndighetens marknadskontroll under år 2014.

Kontroll av ekodesign- och energimärkningskrav på produkter under 2014

Från MK-plan ÅR	Produktgrupp Ekodesign	Produktgrupp Energimärkning	Typ av inspektion	Proaktiv/Reaktiv	Antal kontrollerade produkter	Antalet N-C produkter totalt	Ekodesign											Energimärkning						
							Antal kontrollerade Ekodesign	Antal produkter N-C Ekodesign tekniskt	Antal produkter N-C Ekodesign formalia	Avslut med anmärkning	Avslut efter rättelse	Frivilligt tillbakadragna produkter	Förbud	Vite	Antal kontrollerade Energimärkning	Antal produkter N-C Energimärkning tekniskt	Antal produkter märkning formalia	Avslut med anmärkning	Avslut efter rättelse	Tillbakadragna produkter	Förbud	Vite		
2013	Regulation 244/2009, non-directional household lamps	Directive 874/2012, household lamps	Laboratorium	Proaktiv	5	3	5	1	2	2	1	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2013	Regulation 245/2009, fluorescent lamps without integrated	Directive 874/2012, household lamps	Laboratorium	Proaktiv	5	1	5	1				1	0	0	5	0	0							
2014	Regulation 1016/2010, household dishwashers	Regulation 1059/2010, household dishwashers	Laboratorium	Proaktiv	2	0	2	0	0						2	0	0							
2013	Regulation 642/2009, televisions	Regulation 1062/2010, televisions	Laboratorium	Proaktiv	10		10	5		2	1	2			10		2			2				
2013	Regulation 1194/2012, directional lamps, LED, related equipment	Directive 874/2012, household lamps	Laboratorium	Proaktiv	10	5	10	4	1		2	3			10	1						1		
2014	Regulation 278/2009, external power supplies		Laboratorium	Proaktiv	15	4	15	4	0	0	4	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2014	Regulation 932/2012, household tumble driers	Regulation 392/2012, household tumble driers	Dokument kontroll	Proaktiv	5	0	5	0	0						5	0	0							
2014	Regulation 932/2012, household tumble driers	Regulation 392/2012, household tumble driers	Laboratorium	Proaktiv	5	0	5	0	0						5	0	0							
2014	Regulation 245/2009, fluorescent lamps without integrated	Directive 874/2012, household lamps	Laboratorium	Proaktiv	5	3	5	0	0	0	0	0	0	0	3	1	2	0	3	0	0	0	0	0
2014	Regulation 1015/2010, household washing machines	Regulation 1061/2010, household washing machines	Övrig kontroll	Reaktiv	2	0	2	0	2	1	1	0	0	0	2	0	2	1	1	0				
2014		Regulation 1222/2009 on tyres	Övrig kontroll	Reaktiv	2	2									2	2						2		
2014	Regulation 1016/2010, household dishwashers	Regulation 1059/2010, household dishwashers	Dokument kontroll	Proaktiv	3	0	3	0	0						3	0	0							
2014	Regulation 641/2009, circulators		Laboratorium	Proaktiv	7	7	7	0	7	7														
2014	Regulation 206/2012, air conditioners and comfort fans	Regulation 626/2011, air-conditioners	Laboratorium	Proaktiv	4	0	4	0	0	0	0	0	0	0	4	0								
2014	Regulation 245/2009, fluorescent lamps without integrated	Directive 874/2012, household lamps	Laboratorium	Proaktiv	10	3	10	1	2	1	0	0	0	0	10									
2014	Regulation 642/2009, televisions	Regulation 1062/2010, televisions	Laboratorium	Proaktiv	6	2	6	0	1	0	1	0	0	0	6	0	1	1	0	0	0	0	0	0
2014	Regulation 244/2009, non-directional household lamps		Övrig kontroll	Reaktiv	32	32	32	32				32												
2014	Regulation 244/2009, non-directional household lamps	Produktgrupp Energimärkning	Övrig kontroll	Reaktiv	1	0	1	0	0															
2014	Regulation 327/2011, Industrial fans		Dokument kontroll	Proaktiv	8	8	8	0	6	0	6	0												
2014	Regulation 640/2009, electric motors		Laboratorium	Proaktiv	5	3	5	3	0															
2014	Regulation 244/2009, non-directional household lamps	Produktgrupp Energimärkning	Övrig kontroll	Reaktiv	10	10	10	0	10	10					0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2014	Regulation 641/2009, circulators		Övrig kontroll	Reaktiv	1	1	1	1	1	1														
2014	Regulation 244/2009, non-directional household lamps	Produktgrupp Energimärkning	Övrig kontroll	Reaktiv	3	0	3	0	0						0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2014	Regulation 1275/2008, standby and off mode electric power	Produktgrupp Energimärkning	Övrig kontroll	Reaktiv	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Summa:				157	84	155	52	31	24	16	40	0	0	72	4	7	2	6	3	0	0	0	

Kontroll av energimärkning i butik, internetbutik och reklam under 2014

Från MK-plan ÅR	Produktgrupp	Typ av inspektion	Proaktivt /Reaktivt	Antal kontrollerade butiker/reklamblad	Antal N-C av kontrollerade butiker/reklamblad	Antal kontrollerade produkter totalt	Antal N-C av kontrollerade produkter totalt	Avslut med anmärkning per butik/reklam-blad	Avslut efter rättelse per butik/reklam-blad	Förbud	Vite
2014	Regulation 1222/2009 on tyres	Butik	Proaktivt	1	1	3	2		1		
2014	Regulation 1222/2009 on tyres	Internetbutik	Proaktivt	10	0	100	0				
2014	Regulation 626/2011, air-conditioners	Butik	Proaktivt	5	4	16	13		4		
2014	Regulation 392/2012, household tumble driers	Butik	Proaktivt	4	1	33	3		1		
2014	Regulation 392/2012, household tumble driers	Reklam	Proaktivt	10	0	3	0				
2014	Regulation 1059/2010, household dishwashers	Butik	Proaktivt	3	0	51	0				
2014	Regulation 1059/2010, household dishwashers	Reklam	Proaktivt	10	0	13	0				
2014	Directive 874/2012, household lamps	Butik	Proaktivt	12	9	466		6			
2014	Regulation 1060/2010, household refrigerating appliances	Butik	Proaktivt	3	2	46	3		2		
2014	Directive 2002/40/EC, household electric ovens	Butik	Proaktivt	2	2	21	10		2		
2014	Regulation 1061/2010, household washing machines	Butik	Proaktivt	3	1	26	1		1		
2014	Regulation 1062/2010, televisions	Butik	Proaktivt	1	1	40	14		1		
Summa				64	21	818	46	6	12	0	0

Ett hållbart energisystem gynnar samhället

Energimyndigheten arbetar för ett hållbart energisystem, som förenar ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet.

Vi utvecklar och förmedlar kunskap om effektivare energi-användning och andra energifrågor till hushåll, företag och myndigheter.

Förnybara energikällor får utvecklingsstöd, liksom smarta elnät och framtidens fordon och bränslen. Svenskt näringsliv får möjligheter till tillväxt genom att förverkliga sina innovationer och nya affärsidéer.

Vi deltar i internationella samarbeten för att nå klimatmålen, och hanterar olika styrmedel som elcertifikatsystemet och handeln med utsläppsrätter. Vi tar dessutom fram nationella analyser och prognoser, samt Sveriges officiella statistik på energiområdet.

Alla rapporter från Energimyndigheten finns tillgängliga på myndighetens webbplats www.energimyndigheten.se.

Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna
Telefon 016-544 20 00, Fax 016-544 20 99
E-post registrator@energimyndigheten.se
www.energimyndigheten.se